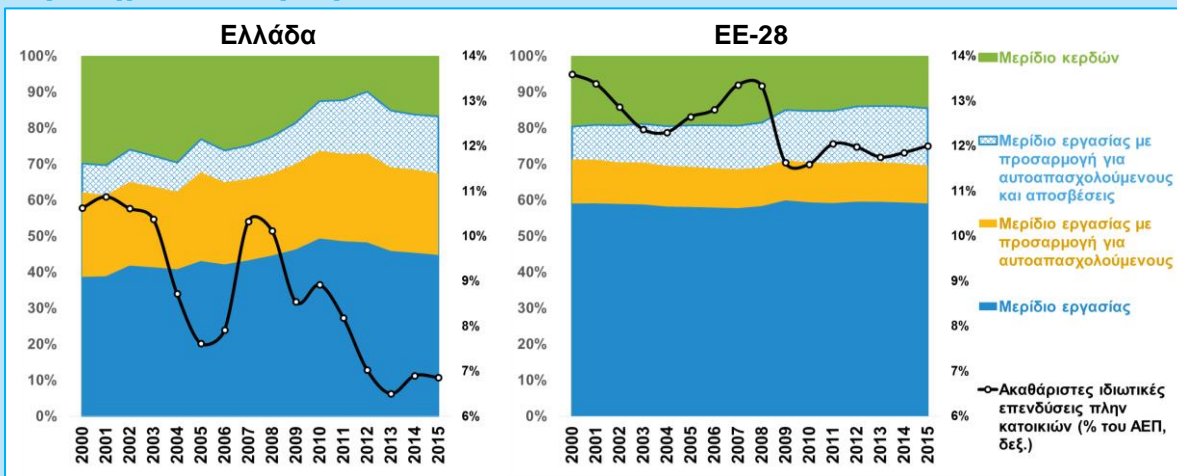

Μισθοί, Κέρδη, Επενδύσεις: Η ισορροπία της ευημερίας!

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Η βέλτιστη διανομή του εισοδήματος σε μισθούς και κέρδη επηρεάζει καθοριστικά τη λειτουργία της οικονομίας. Στην Ελλάδα, η ισορροπία αυτή διαταράχθηκε βίαια στην περίοδο της ευημερίας με δανεικά (2000-2009), με το μερίδιο των κερδών να συρρικνώνεται με ξέφρενους ρυθμούς. Το αποτέλεσμα ήταν να παραμεληθεί η αναβάθμιση των τεχνολογικών δομών της παραγωγής. Η αύξηση του σχετικού κόστους εργασίας θα έπρεπε να οδηγήσει σε υποκατάσταση εργασίας με κεφάλαιο, μέσω νέων επενδύσεων. Και αυτό πιθανόν να συνέβη σε μεμονωμένες περιπτώσεις. Συνολικά, όμως, οι ιδιωτικές επενδύσεις χωρίς κατοικίες ήταν 2 έως 3 π.μ. του ΑΕΠ χαμηλότερες στην Ελλάδα απ' ό,τι στην ΕΕ-28 ακόμη και κατά την περίοδο των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης. Αντίθετα, δόθηκαν αυξήσεις μισθών αναντίστοιχες της αύξησης της παραγωγικότητας, μέσα στη γενικότερη ευφορία μιας οικονομίας που ευημερούσε πέραν των παραγωγικών της δυνατοτήτων. Διότι εάν τα δανεικά γινότουσαν επενδύσεις σε εξωστρεφείς δραστηριότητες αντί για καταναλωτικά ελλείμματα και επενδύσεις χαμηλής παραγωγικότητας σε κατοικίες, τότε η χώρα δε θα είχε τεράστια ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Τα δανεικά διέυρναν υπέρογκα τους μισθούς και την κατανάλωση, περιορίζοντας τα κέρδη και τις επενδύσεις. Η απόδοση του κεφαλαίου, που πρέπει να διασφαλίζεται σε διεθνώς ανταγωνιστικά επίπεδα, περιορίστηκε και τα κεφάλαια εξαφανίσθηκαν, και μαζί με αυτά, οι επενδύσεις. **Μετά από 7 χρόνια κρίσης και ύφεσης η απόδοση του κεφαλαίου έχει αρχίσει να αποκαθίσταται σταδιακά σε πιο κανονικά επίπεδα. Η τάση αυτή εφόσον συνεχισθεί μπορεί να οδηγήσει σε ανάκαμψη των επενδύσεων, νέες θέσεις εργασίας και νέα εισοδήματα. Οποιαδήποτε προσπάθεια της κυβέρνησης να υποκαταστήσει την ιδιωτική οικονομία, με τη διανομή του πρωτογενούς πλεονάσματος, για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στο δημόσιο, θα έχει αρνητικά αποτελέσματα και παράταση της ασφυκτικής επιτροπείας των δημοσίων οικονομικών της χώρας. Η υπερφορολόγηση επιχειρήσεων και εργασίας για τη χρηματοδότηση μιας πολιτικής παροχών, έχει στραγγαλίσει τον ιδιωτικό τομέα. Η κυβέρνηση, αν θέλει να δώσει πραγματική ώθηση στην οικονομία και να μην σύρεται πίσω από μνημόνια, θα μπορούσε να ανακοινώσει ότι ταυτόχρονα με την σφιχτή δημοσιονομική πολιτική που παράγει πλεονάσματα άνω του 3,5% επιδιώκει να υλοποιήσει άμεσα τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και την παραμετροποίηση του ασφαλιστικού το 2017. Μετά την εξαγγελία αυτή, έχει τη δυνατότητα να βγει με αξιώσεις στις αγορές για να ανανεώσει τα €1,5 δισ. των τριετών ομολόγων που λήγουν στις 17 Ιουλίου 2017, με σχετικά ανταγωνιστικό επιτόκιο. Ανακτώντας σταδιακά μεγαλύτερους βαθμούς οικονομικής ελευθερίας, πολιτικοί, επιχειρηματίες και εργαζόμενοι, θα μπορούσαν στη συνέχεια να εκπονήσουν ένα αναπτυξιακό σχέδιο για τη χώρα, όπου με σταδιακή μείωση της υπερφορολόγησης της εργασίας πρωτίστως και με πολιτικές φιλικές προς την επιχειρηματικότητα, να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων και αναζωογόνηση της Ελληνικής οικονομίας.**
- Η καλή πορεία των εσόδων του Προϋπολογισμού κατά το πρώτο τρίμηνο του 2017 υποστηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό από τα έσοδα από ρυθμίσεις, τα έκτακτα έσοδα και τα μη φορολογικά έσοδα. Η αδυναμία των εσόδων του φόρου εισοδήματος από τις αρχές του έτους αναμένεται να αντισταθμιστεί με την εφαρμογή των μέτρων που επιβλήθηκαν την άνοιξη του 2016. Οι δαπάνες κινούνται κοντά στον στόχο. Την ίδια ώρα, αύξηση κατά €989 εκατ. ευρώ σημείωσαν οι ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το δημόσιο τον Φεβρουάριο του 2017, με το σύνολο νέων και παλαιών οφειλών να ανέρχεται πλέον στα €94 δισ. περίπου. Κατά το διάστημα Ιαν – Φεβ 2017, οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία αυξήθηκαν κατά +3,5%, όπως και οι εισπράξεις από μεταφορές (+18,7%) και λοιπές υπηρεσίες (+42,7%), ενώ αντίθετα οι εισπράξεις από τον τουρισμό υποχώρησαν κατά -2,7%. Η αύξηση του κύκλου εργασιών στη βιομηχανία τον Φεβρουάριο του 2017 κατά +20,9% οφείλεται κυρίως στην άνοδο των τιμών καυσίμων, καθώς στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών οι πωλήσεις μειώθηκαν οριακά (-0,2% τον Φεβρουάριο και +0,4% το διάστημα Ιαν – Φεβ 2017), με την τάση που διαμορφώνεται από το δεύτερο εξάμηνο του 2016 να είναι ελαφρά ανοδική.

Έγκλημα και Τιμωρία!

Μερίδιο εργασίας και κερδών στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία – Σύνολο οικονομίας πλην αγοράς ακινήτων (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2015)

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Με την ευγενική χορηγία:

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmtsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

SIEMENS

Διανομή του εισοδήματος και επενδύσεις

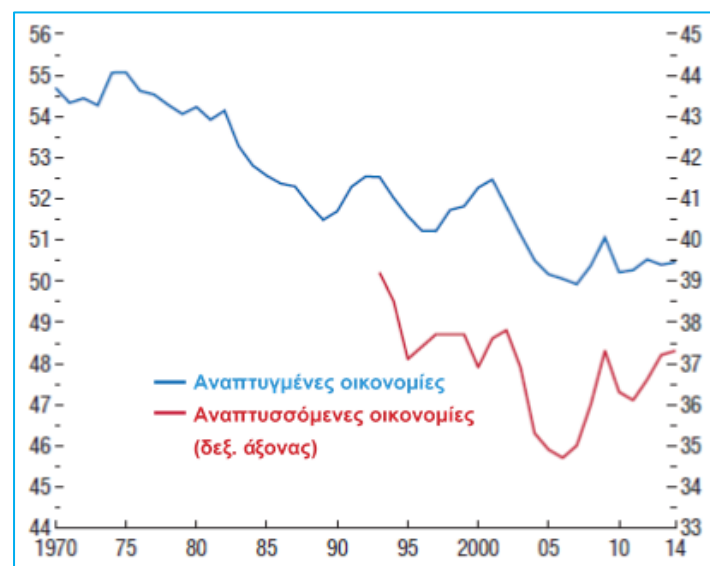
Η βέλτιστη διανομή του εισοδήματος σε μισθούς και κέρδη επηρεάζει καθοριστικά τη λειτουργία της οικονομίας. Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που επιδρούν στη διανομή του εισοδήματος μεταξύ εργασίας και κεφαλαίου. Η ισορροπία μεταξύ των δύο, ενσωματώνει τη θεσμική λειτουργία των αγορών προϊόντων, υπηρεσιών και εργασίας, που είναι απαραίτητη για να γίνονται επενδύσεις. Οι επενδύσεις αυξάνουν την παραγωγικότητα και δημιουργούν εισοδήματα και θέσεις εργασίας, που επιτρέπουν με τη σειρά τους να χρηματοδοτείται η δημόσια διοίκηση και να παράγονται τα δημόσια αγαθά. Στην ουσία, η σταθερότητα και η ευημερία της κοινωνίας εξαρτώνται από την διατήρηση των μεριδίων αυτών σε επίπεδα που από την μια πλευρά δεν εμποδίζονται οι επενδύσεις και από την άλλη πλευρά διασφαλίζονται συνθήκες ευπρεπούς διαβίωσης των εργαζομένων.

Σύμφωνα με το ΔΝΤ ([World Economic Outlook 2017, Chapter 3](#)), το μερίδιο της εργασίας στο εθνικό εισόδημα στις αναπτυγμένες χώρες βρίσκεται σε καθοδική πορεία τα τελευταία 45 χρόνια. Την τελευταία δεκαετία, πάντως, τα στοιχεία κινούνται ανοδικά, που είναι μάλιστα και η τάση που επικρατεί στις αναπτυσσόμενες οικονομίες (Δ01). Το τι θα φέρει το μέλλον είναι άγνωστο, αλλά οι τεχνολογικές εξελίξεις γύρω από την ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης δεν αφήνουν και πολλά περιθώρια ανατροπής της καθοδικής μακροχρόνιας πορείας. Τα στοιχεία παρουσιάζουν πάντοτε διακυμάνσεις γύρω από μια τάση και, βεβαίως, τα στοιχεία για συγκεκριμένες οικονομίες, ή συγκεκριμένες ομάδες χωρών με κοινή οικονομική και εμπορική πολιτική, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, μπορεί να εμφανίζουν ιδιαιτερότητες. Η ανάλυση του ΔΝΤ αποσκοπεί να παρουσιάσει τις μακροχρόνιες τάσεις που παρατηρούνται στην παγκόσμια οικονομία λόγω των τεχνολογικών μεταβολών και της παγκοσμιοποίησης της παραγωγής και τις επιπτώσεις αυτών των εξελίξεων στη διανομή του εισοδήματος και της απασχόλησης μεταξύ χωρών, μεταξύ οικονομικών κλάδων και, σε κάθε οικονομία, μεταξύ των πλουσιότερων και των φτωχότερων

στρωμάτων της κοινωνίας (ανισοκατανομή του εισοδήματος). Στην ανάλυση αυτή, σημαντικό ρόλο παίζει η μεταβολή διαχρονικά του μεριδίου της εργασίας στο εισόδημα (που είναι το αντίστροφο του μεριδίου των κερδών στο εισόδημα), καθώς ενσωματώνει όλες τις επιπτώσεις των μεταβολών στην τεχνολογία, στην ένταξη μιας οικονομίας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας και ενός κλάδου σε διεθνείς αλυσίδες αξίας.

Η σταθερότητα και η ευημερία της κοινωνίας εξαρτώνται από την διατήρηση των μεριδίων εργασίας και κεφαλαίου σε επίπεδα που από την μια πλευρά δεν εμποδίζονται οι επενδύσεις και από την άλλη πλευρά διασφαλίζονται συνθήκες ευπρεπούς διαβίωσης του πληθυσμού.

Δ01: Εξέλιξη του μεριδίου εργασίας στο εθνικό εισόδημα (*IMF, World Economic Outlook 2017, Chapter 3*)

Τα εισοδηματικά μερίδια επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από την τεχνολογικά προσδιοριζόμενη υποκατάσταση κεφαλαίου στην εργασία διαχρονικά. Η υποκατάσταση αυτή λαμβάνει χώρα όταν αλλάζει το σχετικό κόστος του ενός παραγωγικού συντελεστή σε σχέση με τον άλλο. Όταν, δηλαδή, το σχετικό κόστος

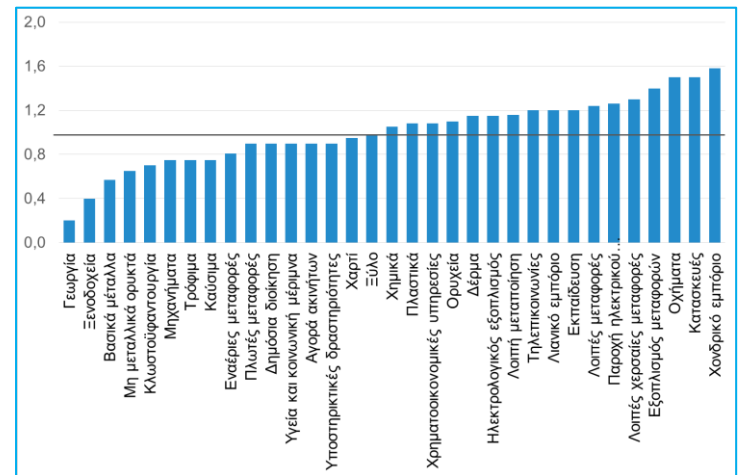
εργασίας αυξάνει, δημιουργείται μια τάση υποκατάστασης της εργασίας από μηχανές, από κεφάλαιο δηλαδή. Για να μειωθεί, όμως, το μερίδιο της εργασίας θα πρέπει η αύξηση του σχετικού κόστους της εργασίας να οδηγήσει σε αναλογικά μεγαλύτερη πτώση του λόγου εργασίας προς κεφάλαιο, ή όπως λέγεται στα οικονομικά, η ελαστικότητα υποκατάστασης κεφαλαίου σε εργασία να είναι μεγαλύτερη της μονάδας. Οι εργαζόμενοι που υφίστανται τις μεγαλύτερες επιπτώσεις είναι αυτοί με τις χαμηλές εξειδικεύσεις με λειτουργικά καθήκοντα που μπορούν πιο εύκολα να υποκατασταθούν από μηχανήματα. Η αύξηση του σχετικού κόστους της εργασίας μπορεί να προέλθει π.χ. από μια αύξηση μισθών που δεν μπορεί να απορροφηθεί από τη ζήτηση ή από μια αύξηση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης ή από μια μείωση του φόρου στα εταιρικά κέρδη, ή οτιδήποτε άλλο επηρεάζει το σχετικό εισόδημα των δύο συντελεστών της παραγωγής. Το πόσο εύκολα γίνεται η υποκατάσταση του κεφαλαίου στην εργασία προσδιορίζεται εμπειρικά ανά κλάδο, ανά θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας, κ.ο.κ.

Όταν το σχετικό κόστος εργασίας αυξάνει, δημιουργείται μια τάση υποκατάστασης της εργασίας από μηχανές, από κεφάλαιο δηλαδή. Για να μειωθεί, όμως, το μερίδιο της εργασίας θα πρέπει η αύξηση του σχετικού κόστους της εργασίας να οδηγήσει σε αναλογικά μεγαλύτερη πτώση του λόγου εργασίας προς κεφάλαιο.

Οι λόγοι που μπορεί να οδηγούν σε υποκατάσταση του κεφαλαίου σε εργασία είναι πολλοί. Η τεχνολογική πρόοδος βασικά εισάγει αυτοματισμούς που αντικαθιστούν λειτουργίες ρουτίνας στην παραγωγική διαδικασία. Όπως π.χ. μειώνεται το κόστος χρήσης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας (ΤΠΕ), οι εταιρίες τείνουν να υποκαθιστούν με μηχανολογικό εξοπλισμό την ανθρώπινη εργασία, και, ιδίως εκεί που η ανθρώπινη εργασία εκτελεί

επαναλαμβανόμενες κινήσεις ρουτίνας. Άλλοι λόγοι μπορεί να σχετίζονται με την όλο και μεγαλύτερη ένταξη του παραγωγικού προτύπου μιας χώρας στον διεθνή καταμερισμό της εργασίας, μέσω διευρυσμένων εμπορικών ροών, εντονότερης συμμετοχής σε διεθνείς αλυσίδες αξίας, και, πιο προηγμένης χρηματοοικονομικής ολοκλήρωσης. Ταυτόχρονα, η υποκατάσταση κεφαλαίου σε εργασία μπορεί να υποβοηθείται από αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο για μεγαλύτερη ευελιξία στις αγορές εργασίας και διαμόρφωση συνθηκών εντονότερου ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών.

Δ02: Ελαστικότητα υποκατάστασης κεφαλαίου σε εργασία ανά κλάδο διεθνώς (IMF, [World Economic Outlook 2017, Chapter 3](#))

Με άλλα λόγια, ό,τι κινητοποιεί επενδύσεις και δημιουργεί δουλειές και εισοδήματα, και, εν γένει, ό,τι είναι πίσω από την αύξηση της παραγωγικότητας και την επίτευξη ενός όλο και υψηλότερου επιπέδου διαβίωσης του πληθυσμού, τείνει να μειώνει στη συγκεκριμένη παραγωγική διαδικασία τη χρήση της εργασίας, και, ενδεχομένως, το μερίδιο της εργασίας στο εισόδημα. Και αυτό γίνεται πιο έντονα εκεί όπου η υποκατάσταση του κεφαλαίου στην εργασία είναι ευκολότερη. Μελέτες δείχνουν ότι, διεθνώς και μακροχρόνια, σε κλαδικό επίπεδο, η υποκατάσταση της εργασίας είναι πιο έντονη στη μεταποίηση και τις μεταφορές, στην υγεία, το εμπόριο και τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και λιγότερο στη γεωργία και τον τουρισμό (Δ02). Εκεί που η υποκατάσταση κεφαλαίου σε εργασία είναι ευκολότερη, εκεί μπορεί να προκύψουν και

μεγαλύτερα προβλήματα ασυνέχειας, από την υποκατάσταση ανθρώπων από μηχανές. Και στο βαθμό που όσοι αντικαθίστανται έχουν, κατά κανόνα, τις χαμηλότερες εξειδικεύσεις και τα χαμηλότερα εισοδήματα, μπορεί να προκύψουν και πρόσθετα κοινωνικά θέματα, π.χ. άνιση κατανομή εισοδήματος.

Μέχρι σήμερα, οι συνέπειες της κλαδικής υποκατάστασης κεφαλαίου σε εργασία δεν έχουν οδηγήσει, συνολικά στο επίπεδο της παγκόσμιας οικονομίας, σε φαινόμενα μαζικής ανεργίας, ακριβώς διότι η τεχνολογική πρόοδος απελευθερώνει τεράστια αποθέματα παραγωγικότητας που απομακρύνουν μεγάλες μάζες ανθρώπων από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό και δημιουργούν πολυπληθείς μεσαίες αστικές τάξεις, που απασχολούνται σε νέους

κλάδους με νέες εξειδικεύσεις. Δεν έχει κανείς παρά να κοιτάξει τι έγινε στην Κίνα τις τελευταίες δεκαετίες. Επίσης, σε παγκόσμιο επίπεδο, μετά από εκατονταετίες εφαρμογής τεχνολογικών μεθόδων που εξοικονομούν εργασία, το ποσοστό ανεργίας είναι σήμερα από τα χαμηλότερα στην ιστορία.

Στο διάγραμμα της πρώτης σελίδας και στον Πίνακα **Δ03**, παρουσιάζονται τα μερίδια εργασίας και κεφαλαίου για την Ελλάδα και την ΕΕ-28 και η εξέλιξη τους την περίοδο 2000-2015. Τα στοιχεία παρουσιάζονται προσαρμοσμένα, σύμφωνα με τη μεθοδολογία του ΔΝΤ ([World Economic Outlook 2017, Chapter 3](#)). Τα πρωτογενή στατιστικά στοιχεία για την άντληση του μεριδίου της εργασίας είναι πρώτον, οι αμοιβές της μισθωτής εργασίας, και η Ακαθάριστη

Ελλάδα

	Μερίδιο εργασίας	Μερίδιο εργασίας με προσαρμογή για αυτοαπασχολούμενους	Μερίδιο εργασίας με προσαρμογή για αυτοαπασχολούμενους και απασχέσεις	Μερίδιο κερδών	Ακαθάριστες ιδιωτικές επενδύσεις πλην κατοικιών ως % του ΑΕΠ
2000	38,7%	62,2%	70,2%	29,8%	10,6%
2001	38,9%	61,4%	69,7%	30,3%	10,9%
2002	41,9%	65,0%	74,0%	26,0%	10,6%
2003	41,4%	63,8%	72,3%	27,7%	10,4%
2004	40,8%	62,4%	70,5%	29,5%	8,7%
2005	43,1%	67,8%	76,9%	23,1%	7,6%
2006	42,2%	65,0%	73,7%	26,3%	7,9%
2007	43,3%	65,9%	75,1%	24,9%	10,3%
2008	44,6%	67,4%	77,6%	22,4%	10,1%
2009	46,4%	70,1%	81,6%	18,4%	8,5%
2010	49,4%	73,7%	87,5%	12,5%	8,9%
2011	48,6%	72,9%	87,8%	12,2%	8,2%
2012	48,3%	73,0%	90,1%	9,9%	7,0%
2013	45,9%	69,2%	84,9%	15,1%	6,5%
2014	45,4%	68,5%	83,7%	16,3%	6,9%
2015	44,8%	67,5%	83,2%	16,8%	6,9%

Δ03: Μερίδιο εργασίας και κερδών στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (σύνολο οικονομίας πλην αγορών ακινήτων) και Ακαθάριστες Ιδιωτικές Επενδύσεις πλην κατοικιών – (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2015)

ΕΕ-28

	Μερίδιο εργασίας	Μερίδιο εργασίας με προσαρμογή για αυτοαπασχολούμενους	Μερίδιο εργασίας με προσαρμογή για αυτοαπασχολούμενους και απασχέσεις	Μερίδιο κερδών	Ακαθάριστες ιδιωτικές επενδύσεις πλην κατοικιών ως % του ΑΕΠ
2000	59,1%	71,3%	80,4%	19,6%	13,6%
2001	59,1%	71,3%	80,9%	19,1%	13,4%
2002	59,0%	70,5%	80,8%	19,2%	12,9%
2003	58,8%	70,5%	81,1%	18,9%	12,4%
2004	58,2%	69,6%	80,5%	19,5%	12,3%
2005	58,1%	69,3%	80,8%	19,2%	12,7%
2006	57,9%	68,9%	80,8%	19,2%	12,8%
2007	57,8%	68,6%	80,6%	19,4%	13,4%
2008	58,4%	69,1%	81,5%	18,5%	13,3%
2009	60,0%	71,1%	85,0%	15,0%	11,6%
2010	59,4%	70,5%	84,8%	15,2%	11,6%
2011	59,2%	70,2%	84,8%	15,2%	12,0%
2012	59,6%	70,6%	86,0%	14,0%	12,0%
2013	59,5%	70,5%	86,1%	13,9%	11,8%
2014	59,4%	70,2%	85,9%	14,1%	11,9%
2015	59,1%	69,6%	85,5%	14,5%	12,0%

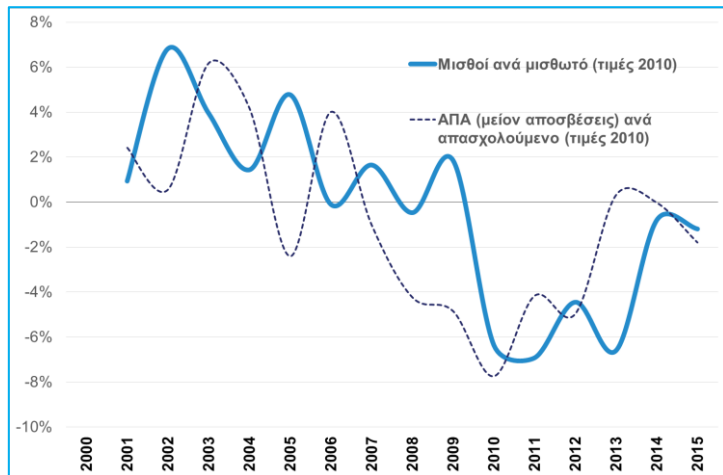
Προστιθέμενη Αξία δηλαδή, το σύνολο του λειτουργικού πλεονάσματος, των αμοιβών της μισθωτής εργασίας, και, των αποσβέσεων (συμμετοχή του αναλωθέντος παγίου κεφαλαίου). Στα πρωτογενή αυτά στοιχεία, γίνονται δυο παρεμβάσεις. Πρώτον, η αμοιβή της εργασίας πρέπει να περιλαμβάνει όχι μόνο την αμοιβή της μισθωτής εργασίας, αλλά και ένα τμήμα της αμοιβής των αυτοαπασχολούμενων, η οποία στατιστικά καταγράφεται ολόκληρη στο λειτουργικό πλεόνασμα. Ο τρόπος που χρησιμοποιείται εδώ είναι βασισμένος στην απλή υπόθεση ότι οι αυτοαπασχολούμενοι αμείβονται με τον ίδιο τρόπο που αμείβονται και οι μισθωτοί και το κομμάτι αυτό προστίθεται στις αμοιβές της μισθωτής εργασίας. Έτσι, στην ουσία, στο λειτουργικό πλεόνασμα καταγράφεται μόνο το λειτουργικό πλεόνασμα των επιχειρήσεων και των αυτοαπασχολούμενων. Δεύτερον, αφαιρείται από την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία το κομμάτι των αποσβέσεων καθώς δεν είναι αντικείμενο διανομής εισοδήματος. Με τις προσαρμογές αυτές, καταρτίζονται τα μερίδια εργασίας και κεφαλαίου που παρουσιάζονται στο διάγραμμα της πρώτης σελίδας και στον Πίνακα **Δ03**.

Μέχρι σήμερα, οι συνέπειες της κλαδικής υποκατάστασης κεφαλαίου σε εργασία δεν έχουν οδηγήσει, συνολικά στο επίπεδο της παγκόσμιας οικονομίας, σε φαινόμενα μαζικής ανεργίας, ακριβώς διότι η τεχνολογική πρόοδος απελευθερώνει τεράστια αποθέματα παραγωγικότητας που απομακρύνουν μεγάλες μάζες ανθρώπων από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό και δημιουργούν πολυπληθείς μεσαίες αστικές τάξεις, που απασχολούνται σε νέους κλάδους με νέες εξειδικεύσεις. Δεν έχει κανείς παρά να κοιτάξει τι έγινε στην Κίνα τις τελευταίες δεκαετίες.

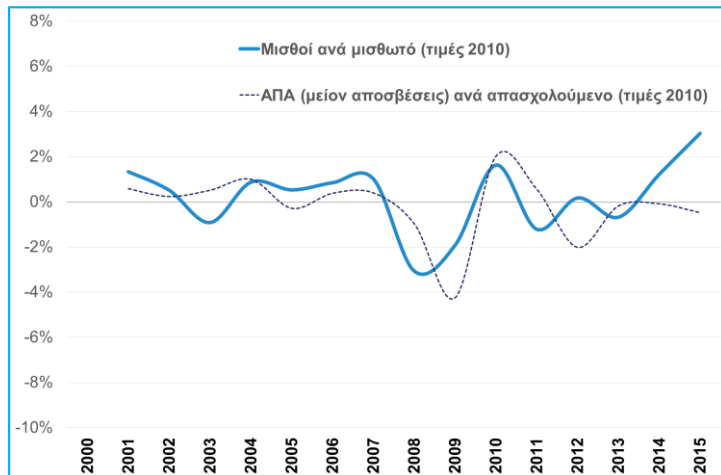
Κατά πρώτον, η προσαρμογή για τους αυτοαπασχολούμενους έχει πολύ μεγαλύτερη επίπτωση στο μερίδιο εργασίας στην Ελλάδα απ' ό,τι στην ΕΕ-28 λόγω του διπλάσιου ποσοστού αυτοαπασχόλησης στην Ελλάδα από ό,τι στην ΕΕ-28. Στην προσαρμογή λόγω αποσβέσεων παρατηρείται μια αυξητική τάση των εισοδηματικών μεριδίων χρονολογικά, καθώς διογκώνονται οι αποσβέσεις που προέρχονται από τις επενδύσεις του παρελθόντος. Σε κάθε περίπτωση, τα στοιχεία της ΕΕ-28 παρουσιάζουν διαχρονικά κάποια σχετική σταθερότητα, με ελαφρά αυξητική τάση μετά την προσαρμογή των αποσβέσεων (**Δ03**). Στην ΕΕ-28, το μερίδιο της εργασίας, από 80,4% το 2000, αυξάνει καθ' όλη τη δεκαετία του 2000 και διαμορφώνεται σε 85% το 2009, όταν η ευρωπαϊκή οικονομία σημαδεύεται από τη μεγαλύτερη ύφεση στην μεταπολεμική ιστορία της. Το μερίδιο της εργασίας συνεχίζει να αυξάνει σε 86% το 2012 καθώς η κερδοφορία των επιχειρήσεων πλήττεται από την κρίση, πριν αποκλιμακωθεί σε 85,5% το 2015 καθώς η οικονομία αρχίζει να ανακάμπτει. Στην Ελλάδα, όμως, το μερίδιο της εργασίας ακολουθεί μια ξέφρενη ανοδική πορεία, από 70,2% το 2000 σε 81,6% το 2009, ως αποτέλεσμα του υπερδανεισμού της δεκαετίας του 2000 για να χρηματοδοτηθούν τα τεράστια καταναλωτικά δημοσιονομικά ελλείμματα της περιόδου, και σε 90,1% το 2012 πριν αποκλιμακωθεί σε 83,2% το 2015 και προσεγγίσει, έτσι, το επίπεδο της ΕΕ-28 (85,5%). Σημειώνεται, ότι η ανοδική αυτή πορεία στην περίπτωση της Ελλάδας, κυριολεκτικά απογειώνεται τα τελευταία 3 χρόνια πριν την κατάρρευση της ελληνικής οικονομίας, ενώ με την εφαρμογή του 1ου Μνημονίου και την τεράστια ύφεση που επακολούθησε, το μερίδιο της εργασίας συνεχίζει να αυξάνεται αλματωδώς καθώς η ύφεση επηρεάζει δυσμενώς πολύ περισσότερο τα κέρδη απ' ό,τι το εργατικό εισόδημα. Και μόνο μετά το 2012, εμφανίζεται κάποια αποδυνάμωση του μεριδίου της εργασίας, καθώς μειώνεται ο κατώτατος μισθός και αρχίζουν τα αποτελέσματα των επιχειρήσεων σταδιακά να ανακάμπτουν, μαζί με την όποια ανάκαμψη της οικονομίας από την -24% βύθιση του ΑΕΠ μέχρι το 2012.

Δ04 (α): Μεταβολή μισθών και παραγωγικότητας – Ελλάδα: σύνολο οικονομίας πλην αγοράς ακινήτων
(Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2015)

Δ04 (β): Μεταβολή μισθών και παραγωγικότητας – ΕΕ-28: σύνολο οικονομίας πλην αγοράς ακινήτων
(Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2015)

Σε παγκόσμιο επίπεδο, μετά από εκατονταετίες εφαρμογής τεχνολογικών μεθόδων που εξοικονομούν εργασία, το ποσοστό ανεργίας είναι σήμερα από τα χαμηλότερα στην ιστορία.

Στο διάγραμμα Δ04 και τον πίνακα Δ05

παρουσιάζονται, για το σύνολο της οικονομίας, οι μεταβολές στις πραγματικές (αποπληθωρισμένες) αμοιβές των απασχολούμενων (μισθοί ανά μισθωτό) σε συνδυασμό με τις μεταβολές στην πραγματική (αποπληθωρισμένη) Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (χωρίς τις αποσβέσεις) ανά απασχολούμενο, δηλαδή κέρδη και αμοιβές ανά απασχολούμενο, ή την παραγωγικότητα του κλάδου. Η διαφορά των δύο μεταβλητών ταυτίζεται με την μεταβολή του μεριδίου των κερδών ως ποσοστό του εισοδήματος που παράγεται στον κλάδο. Στα διαγράμματα Δ06, Δ07 και

Δ05: Μεταβολή μισθών και παραγωγικότητας – Σύνολο οικονομίας πλην αγοράς ακινήτων
(Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2015)

	Μισθοί ανά μισθωτό (€ χιλ., τιμές 2010)	% Δ	ΑΠΑ ανά απασχολούμενο (€ χιλ., τιμές 2010)	% Δ	ΑΠΑ (μείον αποσβέσεις) ανά απασχολούμενο (€ χιλ., τιμές 2010)	% Δ
2000	22,718		34,276		30,995	
2001	22,931	0,9%	35,336	3,1%	31,743	2,4%
2002	24,495	6,8%	35,710	1,1%	31,920	0,6%
2003	25,462	3,9%	37,876	6,1%	33,890	6,2%
2004	25,828	1,4%	39,450	4,2%	35,302	4,2%
2005	27,062	4,8%	38,772	-1,7%	34,454	-2,4%
2006	27,035	-0,1%	40,335	4,0%	35,834	4,0%
2007	27,482	1,7%	40,241	-0,2%	35,469	-1,0%
2008	27,353	-0,5%	39,005	-3,1%	33,969	-4,2%
2009	27,861	1,9%	37,647	-3,5%	32,324	-4,8%
2010	26,091	-6,4%	35,390	-6,0%	29,825	-7,7%
2011	24,284	-6,9%	34,427	-2,7%	28,583	-4,2%
2012	23,204	-4,4%	33,478	-2,8%	27,165	-5,0%
2013	21,673	-6,6%	33,161	-0,9%	27,249	0,3%
2014	21,500	-0,8%	32,900	-0,8%	27,243	0,0%
2015	21,244	-1,2%	32,498	-1,2%	26,754	-1,8%

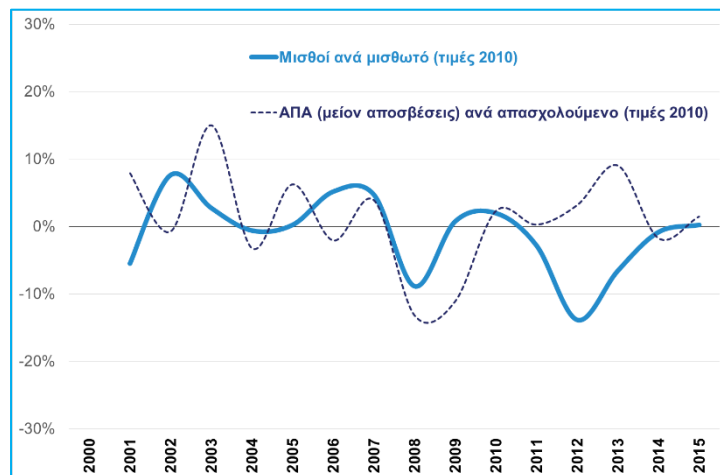
Δ08 παρουσιάζονται οι μεταβολές αυτές για τους σημαντικότερους κλάδους της οικονομίας και στους πίνακες **Δ09** και **Δ10** παρουσιάζονται τα ίδια στοιχεία για όλους τους κλάδους για τις συγκεκριμένες χρονικές περιόδους 2000-2009 και 2009-2015.

Μελέτες δείχνουν ότι, διεθνώς και μακροχρόνια, σε κλαδικό επίπεδο, η υποκατάσταση της εργασίας είναι πιο έντονη στη μεταποίηση και τις μεταφορές, στην υγεία, το εμπόριο και τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και λιγότερο στη γεωργία και τον τουρισμό.

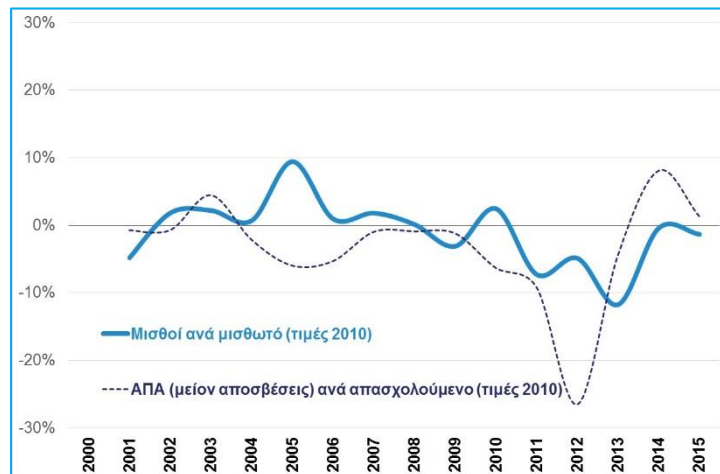
Τα στοιχεία είναι αποκαλυπτικά και, κατ' ουσίαν, αποτυπώνουν την άνοδο και την πτώση της ελληνικής οικονομίας στην περίοδο από την ένταξη της χώρας στο ευρώ και μέχρι το ξέσπασμα της κρίσης (2000-2009), και, την περίοδο της κρίσης (2009-2015). Η περίοδος της ανόδου 2000-2009 (ευημερία με δανεικά) σημαδεύτηκε από την αύξηση των πραγματικών μισθών κατά 23%, όταν η αύξηση της παραγωγικότητας της οικονομίας ήταν μόλις 4%. Σε κλαδικό επίπεδο, πρωταγωνιστές στην αύξηση των πραγματικών μισθών η δημόσια διοίκηση (+46%) με μείωση της παραγωγικότητας -6%, η παροχή νερού (+60%) με αύξηση παραγωγικότητας +3%, η γεωργία (+73%) με μείωση της παραγωγικότητας -12%, οι μεταφορές και αποθήκευση (+72%) με αύξηση της παραγωγικότητας +47%, οι τράπεζες/ασφάλειες (+43%) με αύξηση της παραγωγικότητας +28%, τα ορυχεία/λατομεία (+39%) με αύξηση της παραγωγικότητας +15%, τουρισμός (+32%) με αύξηση της παραγωγικότητας +4% κ.ο.κ. Στον κλάδο του ηλεκτρισμού/Φ.Α., οι πραγματικοί μισθοί αυξήθηκαν κατά +40%, με την παραγωγικότητα να αυξάνει κατά +96%, φαινόμενο που αποδίδεται στην μονοπωλιακή οργάνωση του κλάδου και την υψηλή συμμετοχή του δημοσίου στον κλάδο που, παρά την

ταυτόχρονη παρουσία ισχυρού συνδικαλιστικού οργάνου, έκανε δυνατή τη διατήρηση της κερδοφορίας σε υψηλά επίπεδα. Στον αντίποδα, τις μικρότερες απώλειες στο μερίδιο των κερδών στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία είχαν κλάδοι όπου ο ανταγωνισμός είναι σε υψηλό επίπεδο, με την μεταποίηση, χωρίς πετρελαιοειδή, να έχει την καλύτερη επίδοση (+5% αύξηση των πραγματικών μισθών με -1% μείωση της παραγωγικότητας), ενώ σε κλάδους όπως οι κατασκευές και το εμπόριο, αν και δεν αποφεύχθηκε η μείωση της παραγωγικότητας, η αύξηση των πραγματικών μισθών ήταν σχετικά περιορισμένη.

Δ06: Μεταβολή μισθών και παραγωγικότητας – Μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2015)

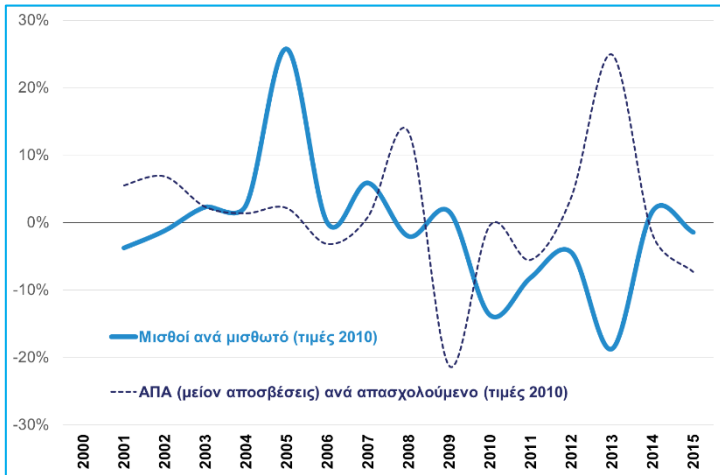

Δ07: Μεταβολή μισθών και παραγωγικότητας – Εμπόριο (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2015)

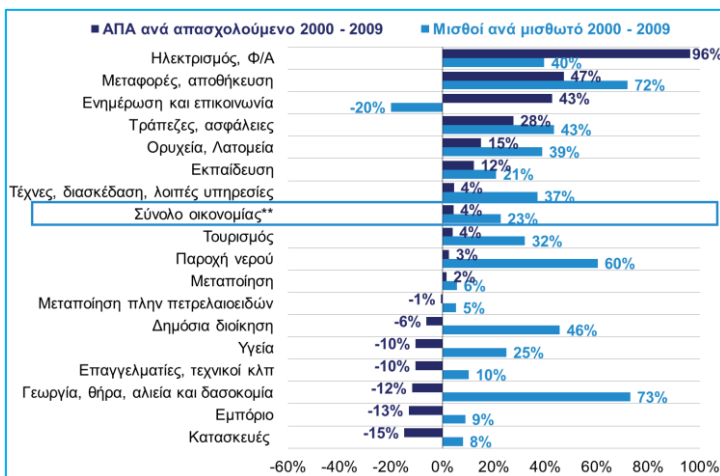
Δ08: Μεταβολή μισθών και παραγωγικότητας – Τουρισμός (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2015)

Η κερδοφορία μπορεί να συμπιέζεται σε προσωρινή βάση, αλλά δεν μπορεί να συμπιεσθεί σε μόνιμη βάση χωρίς να καταρρεύσει το επίπεδο διαβίωσης μιας κοινωνίας.

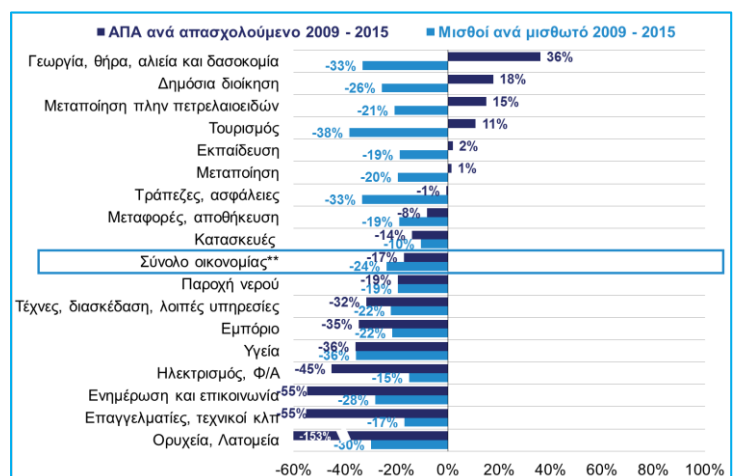
Στην περίοδο της κρίσης 2009-2015, η εικόνα αντιστρέφεται πλήρως με τους πραγματικούς μισθούς να μειώνονται κατά -24% (+23% το 2000-2009) και την παραγωγικότητα κατά -17% (+4% το 2000-2009), με αναλογικά αντίστροφες μεταβολές σε κλαδικό επίπεδο, με αποτέλεσμα την ενίσχυση του μεριδίου των κερδών στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία. Και πάλι η μεταποίηση χωρίς πετρελαιοειδή είναι από τους πρωταθλητές στη διασφάλιση αυξημένου μεριδίου κερδών καθώς στην περίοδο της κρίσης η παραγωγικότητα αυξήθηκε κατά 15%, ενώ οι πραγματικοί μισθοί μειώθηκαν κατά -21%. Σε πολλούς άλλους κλάδους της οικονομίας, η παραγωγικότητα μειώθηκε σημαντικά, συμπαρασύροντας τους πραγματικούς μισθούς σε μεγάλες μειώσεις. Είναι αξιοσημείωτη η αναφορά στον κλάδο ηλεκτρισμού/Φ.Α. όπου, παρά τη μείωση της παραγωγικότητας κατά -45%, οι πραγματικοί μισθοί μειώθηκαν μόνο κατά -15%, καταβαρύνοντας την κερδοφορία του κλάδου, για τους ίδιους λόγους, και με παρόντες τους ίδιους παράγοντες, που αναφέρθηκαν πιο πάνω στην περίοδο της ανόδου. Αύξηση της παραγωγικότητας στην περίοδο της κρίσης σημειώθηκε, πέραν του κλάδου της μεταποίησης χωρίς πετρελαιοειδή (+15%), και στον τουρισμό (λόγω του διπλασιασμού του τουριστικού ρεύματος στη χώρα) και στη γεωργία (λόγω μείωσης της

Δ09: Μεταβολή μισθών και παραγωγικότητας* κατά κλάδο 2000 - 2009 (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2015)

* Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία πλην αποσβέσεων ανά απασχολούμενο
** Σύνολο οικονομίας πλην αγοράς ακινήτων

Δ10: Μεταβολή μισθών και παραγωγικότητας* κατά κλάδο 2009 - 2015 (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2015)

* Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία πλην αποσβέσεων ανά απασχολούμενο
** Σύνολο οικονομίας πλην αγοράς ακινήτων

απασχόλησης με ταυτόχρονη μείωση των γεωργικών επιδοτήσεων), αλλά και στη δημόσια διοίκηση (λόγω των αθρόων συνταξιοδοτήσεων που, σε συνδυασμό με τη μείωση των πραγματικών μισθών, αποκατέστησαν κάποια ισορροπία στον ελλειμματικό αυτό κλάδο).

Στην Ελλάδα το μερίδιο της εργασίας ακολούθησε μια ξέφρενη ανοδική πορεία, από 70,2% το 2000 σε 81,6% το 2009, ως αποτέλεσμα του υπερδανεισμού της δεκαετίας του 2000 για να χρηματοδοτηθούν τα τεράστια καταναλωτικά δημοσιονομικά ελλείμματα της περιόδου.

Η ταχεία συρρίκνωση του μεριδίου των κερδών στη διάρκεια της περιόδου ευημερίας με δανεικά, βασικά σημαίνει ότι παραμελήθηκε σημαντικά η αναβάθμιση των τεχνολογικών δομών της παραγωγής. Η συμπίεση της κερδοφορίας του κεφαλαίου θα έπρεπε, σε κανονικές συνθήκες, να οδηγήσει σε υποκατάσταση του κεφαλαίου σε εργασία. Και αυτό μπορεί να συνέβη σε μεμονωμένες περιπτώσεις. Αυτό, όμως, που παρατηρήθηκε σε μεγάλη έκταση ήταν η αποθάρρυνση των επενδύσεων. Οι ιδιωτικές επενδύσεις χωρίς κατοικίες ήταν 2 π.μ. του ΑΕΠ περίπου μικρότερες απ' ό,τι στην ΕΕ-28 το 2000, και 3 π.μ. το 2009 όταν επήλθε η μεγάλη ύφεση στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία. Έκτοτε, ενώ οι επενδύσεις στην ΕΕ-28 έχουν αρχίσει να ανακάμπτουν, στην Ελλάδα, λόγω της κρίσης και της μεγάλης ύφεσης και της αβεβαιότητας που ακολούθησε τη διάσωση της ελληνικής οικονομίας το 2010 από την κατάρρευση, έχουν αποκλιμακωθεί περαιτέρω σε 5 π.μ. του ΑΕΠ κάτω από το επίπεδο στην ΕΕ-28. Συνεπώς, η κερδοφορία μπορεί να συμπιέζεται σε προσωρινή βάση, αλλά δεν μπορεί να συμπιεσθεί σε μόνιμη βάση χωρίς να καταρρεύσει το επίπεδο διαβίωσης μιας κοινωνίας. Δηλαδή,

δημιουργείται ένα πλαίσιο όπου προκαλούνται παράλογες αυξήσεις μισθών αναντίστοιχες με τις αυξήσεις της παραγωγικότητας, μόνο και μόνο επειδή υπάρχει υψηλός τζίρος λόγω δημοσιονομικών ελλειμμάτων ή υψηλή τραπεζική ρευστότητα λόγω χαμηλών επιτοκίων, που οδηγούν σε συνδικαλιστικές υπερβολές μέσα στη γενικότερη ευφορία μιας οικονομίας που ευημερεί με δανεικά. Διότι εάν τα δανεικά γινότουσαν επενδύσεις σε εξωστρεφείς δραστηριότητες αντί για καταναλωτικά ελλείμματα και επενδύσεις χαμηλής παραγωγικότητας σε κατοικίες, τότε η χώρα δε θα είχε τεράστια ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, που υποδηλώνουν αδυναμία εξυπηρέτησης του εξωτερικού χρέους, και έφεραν τη κρίση χρέους, χωρίς πρόσβαση στις αγορές και ό,τι επακολούθησε. Τα δανεικά διευρύνουν υπέρογκα τους μισθούς και την κατανάλωση, περιορίζοντας υπέρμετρα τα κέρδη και τις επενδύσεις. Η καπιταλιστική οικονομία έχει κανόνες. Και ένας από τους κανόνες αυτούς είναι ότι η απόδοση του κεφαλαίου πρέπει να διασφαλίζεται σε κάποιο διεθνώς ανταγωνιστικό επίπεδο, διαφορετικά τα κεφάλαια εξαφανίζονται, και μαζί με αυτά, οι επενδύσεις και το επίπεδο διαβίωσης του πληθυσμού καταρρέουν.

Τις καλύτερες επιδόσεις, όσον αφορά στη διαφύλαξη σχετικής ισορροπίας μεταξύ των μεριδίων των κερδών και των μισθών στο εισόδημα, και στην περίοδο της ευημερίας με δανεικά (2000 – 2009) και στην περίοδο της κρίσης (2009 – 2015), εμφανίζουν κλάδοι όπου ο ανταγωνισμός είναι ισχυρός, με τη μεταποίηση χωρίς πετρελαιοειδή να κυριαρχεί μεταξύ των κλάδων της ελληνικής οικονομίας.

Οικονομικές εξελίξεις

Εκτέλεση Προϋπολογισμού: Στο πρώτο τρίμηνο του 2017, όπως και το 2016, η καλή πορεία των εσόδων υποστηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό από τα έσοδα από ρυθμίσεις αλλά και έκτακτα έσοδα και μη φορολογικά έσοδα. Η αδυναμία των εσόδων από φόρο εισοδήματος από τις αρχές του έτους όμως αναμένεται να αντισταθμιστεί με την εφαρμογή των νέων μέτρων της άνοιξης του 2016 στις δηλώσεις που θα υποβληθούν τους επόμενους μήνες.

Τα αναλυτικά στοιχεία για την εκτέλεση του τακτικού προϋπολογισμού περιόδου Ιαν-Μαρτίου 2017 αποτυπώνουν την καλή πορεία των εσόδων, ειδικά αν αφαιρεθούν τα έκτακτα έσοδα όπως έσοδα από αποκρατικοποιήσεις (όπου η είσπραξη μεγάλου ποσού από την παραχώρηση των 14 αεροδρομίων αναβλήθηκε για τον Απρίλιο οδηγώντας σε αντίστοιχη απόκλιση από το στόχο Μαρτίου 2016) και το μέρισμα της ΤτΕ καθώς και η πληρωμή επιστροφής ANFA/SMP της ΤτΕ (**Δ11**). Την ίδια ώρα όμως τα αναλυτικά στοιχεία επιβεβαιώνουν την κόπωση στα έσοδα βασικών κωδικών εσόδων, όπως είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων (στο πρώτο τρίμηνο του έτους έσοδα €1,54 δισ. έναντι στόχου €1,69 δισ. και επίδοσης €1,55 δισ. το αντίστοιχο διάστημα το 2016) αλλά και τον ΦΠΑ εκτός ΦΠΑ καπνών και πετρελαιοειδών (στο πρώτο τρίμηνο του έτους έσοδα €3,53 δισ. έναντι στόχου €3,69 δισ. και επίδοσης €3,4 δισ. το αντίστοιχο διάστημα το 2016, και παρά τη λήψη των επιπλέον μέτρων το καλοκαίρι του 2016), αν και ειδικά το μήνα Μάρτιο τα έσοδα από ΦΠΑ εκτός

καπνών και πετρελαιοειδών ήταν βελτιωμένα σε σύγκριση με το Μάρτιο 2016 (€783 εκατ. αντί €724 εκατ.). Υπεραπόδοση υπάρχει στα έσοδα από ΦΠΑ πετρελαιοειδών (στο πρώτο τρίμηνο του έτους έσοδα €476 εκατ. έναντι στόχου €459 εκατ. και επίδοσης €336 εκατ. το αντίστοιχο διάστημα το 2016), ενώ αντίστοιχη υπεραπόδοση σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2016 υπάρχει και στον ΕΦΚ ενεργειακών προϊόντων (€1,1 δισ. αντί €961 εκατ. το 2016), με το στόχο του 2017 να μην επιτυγχάνεται όμως οριακά και για €5 εκατ. Αξίζει να σημειωθεί ότι η καλή πορεία των εσόδων από ΦΠΑ και ΕΦΚ ενεργειακών προϊόντων προκύπτει κυρίως από την ισχυρή επίδοση Ιανουαρίου και Φεβρουαρίου, με την επίδοση του Μαρτίου να ξεπερνάει μεν τα μεγέθη του 2016, αλλά σε πολύ μικρότερο βαθμό. Η καλή πορεία των φόρων στα ενεργειακά προϊόντα υπεραντιστάθμισε τις απώλειες από ΦΠΑ καπνών κατά €40 εκατ. περίπου, τόσο σε σύγκριση με το στόχο όσο και σε σχέση με την επίδοση του αντίστοιχου διαστήματος του 2016 και που οφείλεται σε μεγάλο μέρος στον εκτελωνισμό μεγάλων ποσοτήτων καπνών στο τέλος του 2016. Ενδιαφέρον έχει επίσης η αύξηση, τόσο σε σχέση με πέρυσι όσο και σε σχέση με το στόχο των εσόδων από χαρτόσημα (€54 εκατ. έναντι στόχου €36 εκατ.). Σταθερά συνεισφέρουν στην υπέρβαση στόχων τα έσοδα από προηγούμενα οικονομικά έτη (ρυθμίσεις), με τα έσοδα από άμεσους φόρους ΠΟΕ να ανέρχονται στο τρίμηνο σε €744 εκατ. (στόχος €509 εκατ. και περυσινή επίδοση €640 εκατ.) και έμμεσους φόρους ΠΟΕ να ανέρχονται αντίστοιχα σε €415 (στόχος €245, περυσινή επίδοση €320 εκατ.). Επίσης, συνεχίζει η υπεραπόδοση των μη φορολογικών εσόδων (€1,55

Ισοζύγιο κ.π. (*)	Ιανουάριος -Μάρτιος					
	2015	2016	Δ %	Στόχος	Δ€ με στόχο	Δ % με στόχο
€ εκατ.						
Καθαρά έσοδα τ.π. (*)	9.711	9.559	-1,6%	9.358	201	2,1%
Έσοδα ΠΔΕ	1.554	650	-58,2%	4.376	-3.726	-85,1%
Πρωτ. δαπάνες τ.π. πλην	9.202	9.231	0,3%	10.772	-1.541	-14,3%
Δαπάνες ΠΔΕ	580	366	-36,9%	651	-285	-43,8%
Πρωτογενές αποτέλεσμα	671	-72	-110,8%	-1.441	1.369	-195,0%
Ισοζύγιο κ.π. (*)	-1.787	-2.506	40,3%	-3.841	1.335	-134,8%

Δ11: Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού (Υπ. Οικ. Μαρ. 2017)

(*) έχουν αφαιρεθεί €63 εκατ. έσοδα αποκρατικοποιήσεων, και από τον στόχο €1,4 δισ που αφορούν την παραχώρηση των αεροδρομίων και θα εισπραχθούν τον επόμενο μήνα, και αντίστοιχα €41 εκατ. το 2016. Επίσης, έχουν αφαιρεθεί €345 εκατ. από ANFA/SMP όπως και πληρωμή €734 εκατ. μέρισμα της ΤτΕ, και αντίστοιχα €375 ANFA/SMP για το 2016 καθώς και το μέρισμα της ΤτΕ €776 εκατ.

δισ. στο τρίμηνο έναντι στόχου €1,1 δισ. και περυσινής επίδοσης €1,47 δισ.).

Η αύξηση των εσόδων ήταν πάντως αρκετή για να εξασφαλίσει υπέρβαση των στόχων για το πλεόνασμα, παρόλο που υπήρξε ελαφρά άνοδος του ύψους των δαπανών σε σχέση με τα επίπεδα του 2015 για μισθούς δημοσίων υπαλλήλων και συντάξεις και λοιπές κοινωνικές παροχές (για το 2016 και σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης €15,78 δισ. για αμοιβές προσωπικού και €40,1 δισ. για κοινωνικές παροχές αντί €15,64 δισ. και €38,6 δισ. το 2015 αντίστοιχα).

Σημειώνεται ότι στο [Δελτίο 28/4/2016](#) ο ΣΕΒ είχε αναφέρει ότι το 2017 τα μέτρα που λήφθηκαν την άνοιξη του 2016 θα οδηγήσουν σε επιπλέον έσοδα €1,2 δισ. από τη νέα κλίμακα φόρου εισοδήματος, τη νέα κλίμακα φόρου ενοικίων, τη νέα «ειδική» εισφορά, τις αλλαγές στο αφορολόγητο και το φόρο μερισμάτων – με μόνο την «ειδική» εισφορά να εξασφαλίζει τα περίπου το 1/3 των προβλεπόμενων αυτών εσόδων. Συνεπώς, τα έσοδα του 2017 από φόρο εισοδήματος αναμένεται να ξεπεράσουν εύκολα τη σχετική αδυναμία των πρώτων μηνών. Μένει όμως, πάντα, το ερώτημα της διαχρονικής αποδυνάμωσης της φορολογητέας ύλης, λόγω παύσης δραστηριότητας, μετανάστευσης ή μετακίνησης στην παραοικονομία, λόγω της υπερφορολόγησης.

Σε ό,τι αφορά τις δαπάνες, αυτές κινούνται πλησίον του στόχου αλλά πρέπει να σημειωθεί ότι πλέον οι

δαπάνες για συντάξεις δημοσίων υπαλλήλων καταγράφονται ως επιχορήγηση στον ΕΦΚΑ και όχι ως εκταμίευση προς συνταξιούχους, και συνεπώς η τελική παρακολούθηση θα μπορεί να γίνεται μόνο μέσω των μεγεθών της γενικής κυβέρνησης.

Σημειώνεται ότι η εικόνα αυτή, με ουσιαστικά ποσά που σχετίζονται με ρυθμίσεις, χαρτόσημα και τριπλότυπα είσπραξης, να ενισχύουν τα έσοδα, παράλληλα με μη φορολογικά ή έκτακτα έσοδα, και που υποστήριξαν σε μεγάλο βαθμό την επίτευξη του πλεονάσματος του 2016. Συγκεκριμένα, βλέπουμε (**Δ12**) πως σε σχέση με τον αρχικό προϋπολογισμό του 2016 (που συντάχθηκε στο τέλος του 2015) και την εκτέλεση του 2016, όπως αποτυπώνεται τόσο από τις εκτιμήσεις για το 2016 του προϋπολογισμού 2017 αλλά και τα δελτία εκτέλεσης του προϋπολογισμού που ήδη έχουν τα πλήρη στοιχεία για το 12μηνο του 2016, η αύξηση εσόδων από φόρους φυσικών και ειδικά νομικών προσώπων καθώς και φόρους κατανάλωσης (ΦΠΑ και ειδικούς φόρους) και τους λοιπούς άμεσους φόρους (δηλαδή, την «έκτακτη/ειδική εισφορά σε ψηλά εισοδήματα» και το τέλος επιτηδεύματος) διαμορφώθηκε σε €2,3 δισ. Ταυτόχρονα, σημειώθηκε σημαντική μείωση των εσόδων από επιστροφές κερδών ομολόγων που κατέχουν οι κεντρικές τράπεζες. Τέλος, μαζί με τη μη επίτευξη του στόχου εσόδων για αποκρατικοποιήσεις, οι παραπάνω εξελίξεις οδήγησαν σε μια υστέρηση εσόδων σε σχέση με τον αρχικό προϋπολογισμό της

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	ΜΕΓΕΘΗ 2016		Εκτέλεση 2016 Δελτίο εκτέλεσης Κ.Κ. Δεκ. 2016
	Πηγή: € εκατ.	Προϋπολογισμός 2016	
Φορολογικά έσοδα		44.766	47.519
Άμεσοι φόροι		20.028	21.839
	Φυσικών προσώπων	7.834	8.171
	Νομικών προσώπων	2.945	3.969
	ΠΟΕ	1.379	1.765
	Περιουσίας	3.788	3.604
	Λοιποί (έκτακτη εισφορά, τέλος επιτηδεύματος κλπ)	2.836	3.091
Έμμεσοι φόροι		24.738	25.680
	ΦΠΑ	14.376	15.010
	Φόροι κατανάλωσης	9.102	9.033
	ΠΟΕ	385	753
Απολήψεις ΕΕ		325	415
Μη φορολογικά έσοδα		3.214	4.402
Μη τακτικά έσοδα		578	430
Επιστροφές φόρων		-3.268	-3.263
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων		1.802	106
Επιστροφές από ANFA&SMP		1.691	375
Έσοδα ΠΔΕ		4.420	4.178

Δ12: Αρχικά μεγέθη και τελική εκτέλεση προϋπολογισμού 2016
(Υπ. Οικ., Προϋπολογισμός ετών 2016 και 2017, Δελτίο Εκτέλεσης Προϋπολογισμού, Δεκ. 2016)

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	ΜΕΓΕΘΗ 2016		
ΠΗΓΗ:	Προϋπολογισμός	Εκτίμηση 2016	Εκτέλεση 2016
€ εκατ.	Προϋπολογισμός 2016	Προϋπολογισμός 2017	Δελτίο εκτέλεσης Κ.Κ. Δεκ. 2016
Μη φορολογικά έσοδα	3.214	4.258	4.402
Εκ αυτών τα παρακάτω	2.828	3.785	
Κέρδη ΤτΕ	450	776	N/A
Συμμετοχή σε κέρδη από "φρουτάκια"	524	560	N/A
Έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων	323	519	N/A
Προσαυξήσεις και ποινές, ειδικά προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής	330	399	N/A
Πρόστιμα για παραβάσεις ΚΒΣ και τελωνειακού κώδικα	129	66	N/A
Παράβολα	125	198	N/A
Τέλη ΥΠΑ για εξυγχιτισμό αεροδρομίων	60	111	N/A
Έσοδα Ν2328/95 για τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς	0	87	N/A
Ποσά καταβληθέντα με τριπλότυπα είσπραξης	407	565	N/A
Έσοδα από πώληση τίτλων με σύμφωνο επαναγοράς	480	504	N/A

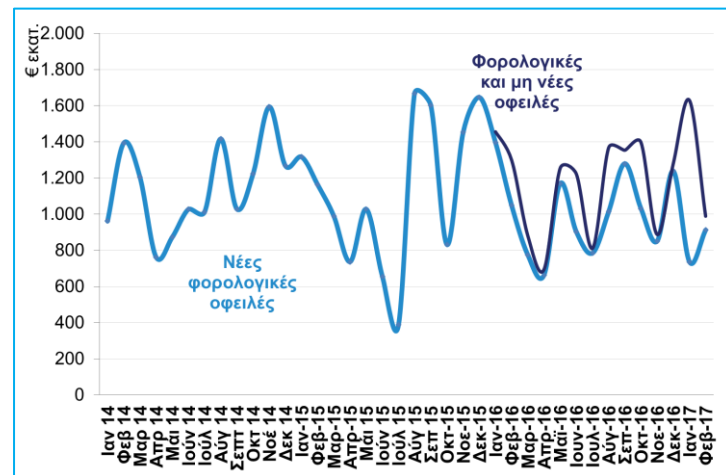
Δ13: Αρχικά μεγέθη και τελική εκτέλεση προϋπολογισμού 2016, ανάλυση επιλεγμένων κωδικών για μη φορολογικά έσοδα (Υπ. Οικ., Προϋπολογισμός ετών 2016 και 2017, Δελτίο Εκτέλεσης Προϋπολογισμού, Δεκ. 2016)

τάξης των €3 δισ. Την τελική υπεραπόδοση των εσόδων εξασφάλισε η δυναμική πορεία των εσόδων από προηγούμενες οικονομικές χρήσεις (ΠΟΕ) έμμεσων και άμεσων φόρων, καθώς και η μεγάλη αύξηση στα μη φορολογικά έσοδα εκτός των επιστροφών ANFA/SMP. Τα τελευταία περιλαμβάνουν όχι μόνο τα κέρδη της ΤτΕ (που προκύπτουν σε μεγάλο βαθμό και από την εξάρτηση των Ελληνικών τραπεζών από τον ELA ως απόρροια της εκροής καταθέσεων πριν την επιβολή των capital controls) αλλά και τη σημαντική αύξηση των εσόδων από τριπλότυπα είσπραξης, χαρτόσημα, παράβολα, πρόστιμα, τέλη σε ραδιοφωνία και τηλεόραση, έσοδα από τέλη σε αεροδρόμια και τα αυξημένα έσοδα από «φρουτάκια» (Δ13). Ενδιαφέρον έχει και η αύξηση εσόδων από καταπτώσεις εγγυήσεων, που δείχνουν τη δυναμική κινητοποίηση του δημοσίου στην είσπραξη αυτών των ποσών. Το σημαντικό όμως είναι πως τα έσοδα αυτά (ρυθμίσεις, πρόστιμα, παράβολα που σχετίζονται με διοικητικές πράξεις όπως πχ ενδικοφανείς προσφυγές) ουσιαστικά σηματοδοτούν έσοδα που σχετίζονται με εισοδήματα και οικονομικές πράξεις του παρελθόντος, και όχι μια αύξηση εσόδων λόγω ευρωστίας της φορολογητέας βάσης των σημερινών και μελλοντικών εισοδημάτων και περιουσιών.

Ληξιπρόθεσμες οφειλές ιδιωτών προς το δημόσιο: Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, τον Φεβρουάριο του 2017 οι ληξιπρόθεσμες οφειλές ιδιωτών προς το δημόσιο παρουσίασαν αύξηση κατά €989 εκατ., έναντι €1.630 εκατ. τον Ιανουάριο του ίδιου έτους (η μεγάλη αύξηση

του Ιαν. 2017 οφείλεται στην εφάπαξ εγγραφή μιας περίπτωσης οφειλών). Παράλληλα, ο ρυθμός αύξησης των φορολογικών οφειλών ενισχύθηκε ελαφρά, καθώς οι νέες φορολογικές οφειλές κατά τον Φεβρουάριο του 2017 ανήλθαν σε €912 εκατ., έναντι €737 εκατ. τον προηγούμενο μήνα (Δ14). Έτσι, το σύνολο των παλαιών (που υπήρχαν μέχρι και το 2016) και των νέων (που δημιουργήθηκαν το 2017) οφειλών ανέρχεται πλέον στα €94 δισ. περίπου.

Δ14: Ληξιπρόθεσμες οφειλές ιδιωτών προς το δημόσιο (Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, Φεβ. 2017)

Ισοζύγιο πληρωμών: Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, κατά το διάστημα Ιαν – Φεβ 2017, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαίων βελτιώθηκε κατά €12,2 εκατ. σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2016 και διαμορφώθηκε σε έλλειμμα - €955,3 εκατ. Η βελτίωση αυτή οφείλεται στην αύξηση των πλεονασμάτων στα ισοζύγια υπηρεσιών και εισοδημάτων, ενώ το έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών αυξήθηκε. Ειδικότερα, το έλλειμμα του ισοζυγίου

αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία κατά το διάστημα Ιαν – Φεβ 2017 σημείωσε άνοδο κατά €148 εκατ. περίπου, καθώς οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία αυξήθηκαν κατά +3,5%, ενώ οι αντίστοιχες εισαγωγές κατά +4,9%. (+2,5% και +5,4% αντίστοιχα σε σταθερές τιμές). Παράλληλα, η άνοδος των τιμών καυσίμων επηρέασε αρνητικά το ισοζύγιο καυσίμων, ενώ οι εισαγωγές πλοίων παρουσίασαν άνοδο κατά +234,4%. Έτσι, το έλλειμμα στο συνολικό ισοζύγιο αγαθών αυξήθηκε κατά €511,6 εκατ. (+19,8%, Δ15). Στο ισοζύγιο υπηρεσιών, κατά το ίδιο διάστημα, εμφανίζεται βελτίωση στις εισπράξεις από μεταφορές (+18,7%) και στις λοιπές υπηρεσίες (+42,7%), ενώ αντίθετα οι εισπράξεις από τον τουρισμό υποχώρησαν κατά -2,7%. Ειδικότερα, αναφορικά με το ταξιδιωτικό ισοζύγιο, σύμφωνα με τα οριστικά ετήσια στοιχεία για το 2016, η μείωση της μέσης δαπάνης ανά ταξίδι που παρατηρείται διεθνώς, σε συνδυασμό με τους περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων στην Ελλάδα, επηρέασαν αρνητικά τις εισπράξεις, οι οποίες ανήλθαν στα €13,2 δισ. παρουσιάζοντας μείωση κατά -6,5%, παρά το ιστορικό ρεκόρ των αφίξεων, οι οποίες ανήλθαν στα 28 εκατ. (+7,5% σε σύγκριση με το 2015). Η πτωτική τάση των εισπράξεων συνεχίστηκε και το πρώτο δίμηνο του 2017 (-2,7%), ενώ παράλληλα μείωση παρουσίασαν και οι αφίξεις (-2,8%), ως αποτέλεσμα κυρίως της μειωμένης κίνησης από χώρες της ΕΕ-28 εκτός της Ευρωζώνης (-13,3%) και από χώρες εκτός της ΕΕ-28 (-9,3%, Δ16). Πάντως, τα στοιχεία του πρώτου διμήνου δεν είναι ενδεικτικά για την πορεία του τουρισμού στο σύνολο του έτους, ενώ οι προσδοκίες για το 2017 είναι θετικές.

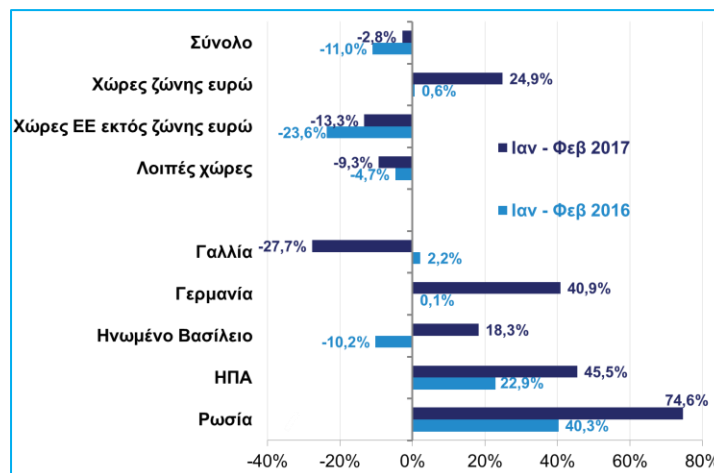
Κύκλος εργασιών στη βιομηχανία: Οριακή μείωση (-0,2%) παρουσίασε τον Φεβρουάριο του 2017 ο κύκλος εργασιών στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών, με την τάση που διαμορφώνεται από το Β' 6μηνο του 2016 να είναι ελαφρά ανοδική (Δ17). Μεταξύ των κλάδων της μεταποίησης, σε θετικό έδαφος κινήθηκαν τον Φεβρουάριο του 2017 τα ποτά (+5,5%), τα βασικά μέταλλα (+2,9%), τα μεταλλικά προϊόντα (+16,5%) και οι Η/Υ (+12,8%). Αντίθετα, μεγάλη μείωση κύκλου εργασιών σημειώθηκε στον λοιπό εξοπλισμό μεταφορών (-25,3%), στον καπνό (-21,3%) και στην ένδυση (-10,1%).

Δ15: Βασικά μεγέθη Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (Τράπεζα της Ελλάδος, Φεβ. 2017)

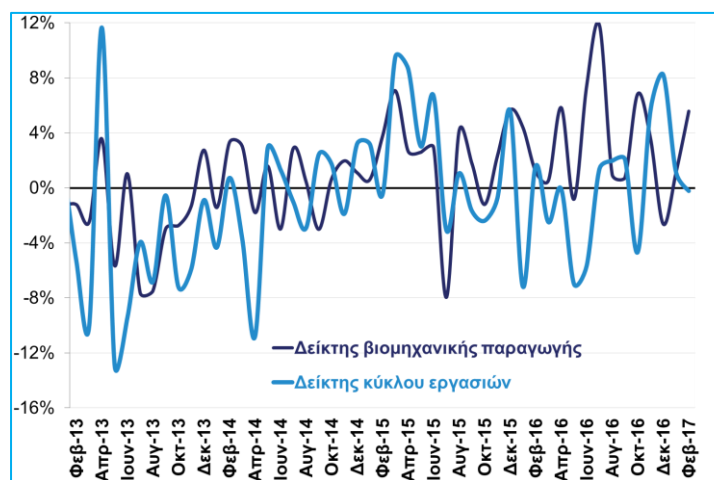
	(€ εκατ.)		%Δ
	2016	2017	
Ισοζύγιο αγαθών	-2.587,0	-3.098,6	19,8%
Εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	2.740,5	2.837,2	3,5%
Εξαγωγές καυσίμων	747,1	1.242,0	66,2%
Εισαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	4.948,2	5.192,6	4,9%
Εισαγωγές καυσίμων	1.118,0	1.966,3	75,9%
Εισαγωγές πλοίων	21,9	73,3	234,4%
Εισπράξεις από υπηρεσίες	1.885,8	2.288,0	21,3%
Τουρισμός	318,5	309,9	-2,7%
Μεταφορές	1.077,4	1.279,2	18,7%
Άλλες υπηρεσίες	489,8	699,0	42,7%
Εισροές από ΕΕ	1.024,7	725,0	-29,3%
Τρέχουσες	357,7	457,8	28,0%
Κεφαλαιακές	667,0	267,2	-59,9%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών*	-967,5	-955,3	-1,3%

* Περιλαμβάνονται οι κεφαλαιακές μεταβιβάσεις.

Δ16: Αφίξεις κατά προέλευση ταξιδιωτών – ετήσια % μεταβολή (Τράπεζα της Ελλάδος, Φεβ. 2017)

Δ17: Δείκτης κύκλου εργασιών και βιομηχανικής παραγωγής στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών (ΕΛΣΤΑΤ, Φεβ. 2017)

Εξατομικευμένες υπηρεσίες εμπορικής εξειδίκευσης (ExportReady Master), πληροφόρησης (ExportReady Discover) και δικτύωσης (ExportReady Connect) για τις εταιρίες που θέλουν να εισέλθουν δυναμικά σε αγορές του εξωτερικού.

ExportReady MASTER

Ξεκίνησαν τα πρώτα εργαστήρια ExportReady Master. Ο ΣΕΒ μεταφέρει πρακτικές συμβουλές και τεχνογνωσία από τα μεγαλύτερα μέλη του και αξιοποιεί εξειδικευμένα στελέχη της αγοράς για να στηρίξει επιχειρήσεις που θέλουν να αναπτύξουν τις πωλήσεις τους στο εξωτερικό.

Επίσης, σε συνεργασία με τον Όμιλο Fitch παρέχονται πληροφορίες για τον ανταγωνισμό σε χώρες στόχους.

Κάντε κλικ [εδώ](#) για περισσότερα.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΤΕ ΜΕ ΤΟΝ ΣΕΒ
Τομέας Αναπτυξιακών Πολιτικών
και Εξωστρέφειας
E. ir@sev.org.gr | T. 211 5006 120

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

€435 δισ.

72% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

€58 δισ.

44% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ

€77 δισ.

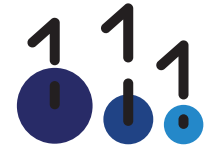
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ

€2,4 δισ. **

44% κερδών***

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

220.000

ΜΙΣΘΟΙ

€4,6 δισ.

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ

ΕΙΣΦΟΡΕΣ

€2 δισ.

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ

€1,6 δισ.

*Άθροισμα δημοσιευμένων ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ

** Άθροισμα κερδών και ζημιών όλων των επιχειρήσεων

*** Φορολογητέα κέρδη κερδοφόρων επιχειρήσεων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenberg

B-1000 Bruxelles

M: +32 (0) 494 46 95 24

E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

